

item aquea & acida) iuuat. Quibus vero minus conueniat frigida, *seq. aph. 24.* addit: frigida (actu talia, cruda, item acida, nitrofa) pectori inimica, tussesque mouent, sanguinis fluxiones & catarrhos caufantur.

Vtut vero (1.) patiora fint frigida calefacientibus, cum magis ordinarie succendiculis egeat calor & fomite, quam extinguentibus, quod depletione sanguinis quoque fieri potest; illa tamen satis sunt actiua & sufficientia.

(2.) Frigida magis vniversaliter alterant, quatenus æquali & generali modo calori modum dicunt, qui in corpore prædominatur & vbique actiuus est, vbi præsidet, & hæc illa architectatur pro viscerum diuersis modulis. Specifica vero cum sint, quæ calidum huius vel illius visceris respiciant, in quo sanitas & vita consistit, idem de frigidis expectari nequit; sed illa moderantur potius caloris excedentis hic illic additum gradum & qualitatem.

Frigida quarto gradu, præterquam actu talia & externa, non dantur, proprie loquendo, si de qualitibus eorundem manifestis sit sermo; opium enim & similia stupefactoria non sunt frigida, quod falso olim putarunt, vnde in compositionibus philoniorum & aliis, imo in ipsa theriaca plura aromata calida, loco correctorii addiderunt frustra.

LIBRI I. SECTIO I. CAPVT IX.

De

Temperie medicamentorum humida & sicca.

VT vero calida & frigida calidum innatum, seu sanguinem, eiusque partes oleosas contemperant, illa restaurando, hæc refrenando; ita idem quoque in qualitibus passiuis valet, quippe quæ humidum radicale, vitale nutritibile serum, alterant, humida sc. & sicca; illa augendo, hæc imminuendo.

Pro-

Pro faciliori intellectu consultum videtur nobis humiditatis omnis principium statuere, ut reuera est, aquam, siccitatis terram. Imo hæ ipsæ duæ qualitates sunt & dicuntur passivæ ideo, quod a principijs chemicis passivis dictis actionem & vires indispiscantur, actiuorumque viribus auscultent, & illorum sint vehicula.

Quæcunque igitur gaudent partibus aqueis, passivæ se habentibus, nec dictis activis principijs adeo facta sunt, ea sunt humida, uti sunt tum aquea liquida quævis, tum aquea concreta. Liquidorum exempla præbent aqua & destillata, serum lactis, imo vinum ipsum; concretorum radices gummosæ. & mucilaginea quævis, imo olea omnia aquosa, seu sulphur-aquea.

Neque obstat spiritiosa sulphurea, ut Ψ , & acida, ut ω us Θ lis, Θ li, siccare; illa calorem augendo & dissipando serum, hæc constringendo & coagulando. Ψ fortis (dephlegmatus) in tantum desiccet instar ignis, inquit Verulam. H. V. & M. p. 47. ut & albumen oui immisum candefaciat, & panem torreat. Item Ψ nostras, ait Hoffm. præf. l. de M. O. siue ex fecibus factus, siue ex tritico, speltaue, siue ex baccis iuniperi, tam infestus est hepati, (immodico usu,) ut duorum triumve mensium spatio colliquatione introducta, (lymphæ blanda rosida humectatione destructa,) hydropem fecerit, quæ omnibus funesta fuit.

Differunt vero & hæc gradibus suis; Primo gradu humectant aqueo-terrea & concreta sicca, ut glycyrrhiza, violæ, gummi arab. althæa, scorzon. Secundo aquea liquida & mollia, diversis mansionibus, ut olea ipsa & gelatinæ, nisi tertio hæc humectare respectu priorum velimus dicere. Humectant nempe talia, ut & siccant siccantia, magis substantifice, variantia, ut monuimus, interno vel externo usu. Hinc olea v. g. vlcerebus, quæ siccare & tergi postulant, minus conueniunt; aquea in ariduris faucium minus, quam lubricantia oleosa, non tam facile dissabilia, vnde & remollientia talismodi mucilaginosis debent velut animam.

Cumque hæ sint passivæ qualitates, quæ summa vi operari neque-

nequeant, sine actiuis, calore vel frigore coniuncto insigni; humida quoque & sicca eminenti tertio vel quarto gradu non dantur, in se, sed quæ id præstare queunt, alterutra actiua sigillata esse oportet.

Sicca porro sunt, vi dictorum, omnia ea quæ principio terreo vel quasi tali constant; terreo, inquam, si sermo sit de siccantibus in se, vti passiva est qualitas. Sunt enim & siccantia potentialia, quæ non id tam præstant in se, quam mediante calore, quo adactio, vel rarefactio & expansio magis, necessum quoque est, dissipari humiditatem.

Terrea igitur siccant primo gradu quasi imbibendo & absorbendo, potissimum externe. Interius enim potentius siccant spirituosæ & actiua simul. Hinc creta, cerussa, lac lunæ, pompholyx in vlceribus, intertrigine, laxitate, putrilaginoso ichore optima sunt. Item aqueo-salina, vel sulphurea, vt thermæ. Siccant secundo gradu terrea salina alcalina quæuis, vt amaricantia, acris, aromatica, cinam. *abfinth. rhabarb.*

Siccant tertio gradu resinosa, vt camphora, euphorbium; terrea austeræ, vt vitriolum, alumen vstum, gallæ, mercurius præcipitatus, & alcalia, calx viva &c. Quæcunque itaque maiori gradu sunt sicca, eadem fere pollent simili gradu caloris, hinc non dantur sicca quarti gradus, quæ non simul sint vrentia, vt mercurius sublimatus, arsenicum &c.

Ex singulis hæctenus dictis efficitur, nullum esse vitium corporis, nullum morbum, cui non suum sit remedium, idque non vnum sed multiplex, adeoque maximam medicamentorum esse copiam, vt non tam de inuentione amplius, seu accessione plurium, quam de imminutione seu selectu debeamus esse solliciti. Non tamen curta supellectili instructum esse oportet medicum, sed copia rerum, copia materiæ medicæ, ita vt non tam molem simul solam, quam virtutem æstimemus, memores plus valere vnum granum piperis, quam centum grana papaueris. Selectus exercitus, militibus constans robore corporis & animi præstantibus, præstat sæpe copiosis phalangibus.

Multum igitur interest, manuducere phillatos, ad praxin

non per ambages, sed per rectam & regiam viam, edicendo, quænam sint genuina purgantia, genuina & probatiora emetica, cephalica, bezoardica & reliqua, tum simplicia, tum composita, tum Galenica, tum chimica. Nosse oportet, quæ recepta sint in usum, quæ exoleuerint; nosse cynosuram & regulam, ne laudibus etiam immodicis medicamentorum chemicorum quorundam irretiamur & fallamur, quæ primo inflant hominum spes, hinc destituunt.

Lapis Lydius est experientia, rationi innixa. Qui cognoscenda materiæ medicæ operam nauare cupit, ex praxi æstimare, debet, ex praxi informari, non vero scepticum agere, dubitare de omnibus, negligere vulgata & euporista, inhiare meris arcanis. Sane hi turpiter se dant, & raro vel nunquam ad felicem portum appellant, nedum solida scientia imbuunt animum. Hinc legendus est B. Ludonici in dissertat. pharmaceut. aliique probatiores auctores, qui reformare hac in parte felici cum successu cœperunt medicinam, seu repurgare potius, & selecta a minus talibus proponere. Dandum est aliquid, imo plurimum experientia, etiam seculorum effluxorum, vnde nec veterum materiam spernere debemus vel vilipendere, modo selectum adhibeamus, selectum in materia ipsa, selectum in præparando, selectum in componendo, ita nitidam & sufficientem habebimus copiam.

LIBRI I. SECTIO II, CAPVT I.

De

Emollientibus.

ET hætenus quidem egimus de præcognitis quasi generali cognitione simplicium, quomodo se erga corpus nostrum gerant, quomodo item cognoscenda sint, & diiudicanda; iam ad vires speciales deuoluimur, hinc ad specialissimas quoque transituri, & primo quidem loco ad illa, quæ secundis qualitatibus agere diximus, in specie EMOLLIENTIA.

Vetus dictum est Methodicorum, quicquid strictum est, esse laxandum, & vice versa, quod apprime valet de emollientibus. Si enim